

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 15. april 2015. godine
Br. ref.: AGJ 788/15

PRESUDA

u

slučaju br. KO26/15

Ocena amandmana na Ustav Republike Kosovo predloženog od strane Vlade Republike Kosovo i podnetog od strane predsednika Skupštine Republike Kosovo, 9. marta 2015. godine, dopisom br. 05-433/DO-318

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Enver Hasani, predsednik
Ivan Čukalović, zamenik predsednika
Robert Carolan, sudija
Altay Suroy, sudija
Almiro Rodrigues, sudija
Snezhana Botusharova, sudija i
Arta Rama-Hajrizi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Dana 9. marta 2015. godine, predsednik Skupštine Republike Kosovo (u daljem tekstu: podnosilac zahteva), shodno članovima 113.9 i 144.3 Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) uputio je amandman (amandman br. 24) na Ustav, Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud), predložen od strane Vlade Republike Kosovo (u daljem tekstu: Vlada).

Predmetna stvar

2. Predmetna stvar zahteva je preliminarna ocena Suda, da li predloženi amandman na Ustav "[...] *umanjuje prava i slobode garantovane Poglavljem II Ustava*", u skladu sa članom 113.9 Ustava.
3. Predloženi amandman se odnosi na dodavanje novog člana 162., nakon člana 161. [Tranzicija institucija] Ustava.

Pravni osnov

4. Zahtev je zasnovan na članovima 113.9 i 144.3 Ustava i članovima 20. i 54. Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon).

Postupak pred Sudom

5. Dana 9. marta 2015. godine, podnosilac zahteva je uputio amandman Sudu.
6. Dana 10. marta 2015. godine, predsednik Suda je odlukom br. GJR. KO26/15, imenovao sudiju Snezhanu Botusharovu za sudiju izvestioca. Istog dana, predsednik Suda je odlukom br. KSH. KO26/15 imenovao Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Altay Suroy (predsedavajući), Ivan Čukalović i Artar Rama-Hajrizi.
7. Dana 11. marta 2015. godine, Sud je obavestio podnosioca o registraciji zahteva i dostavio po jednu kopiju zahteva predsednici Republike Kosovo, premijeru, poslanicima Skupštine i Ombudsmanu.
8. Dana 18. marta 2015. godine, parlamentarna grupa Vetëvendosje je dostavila svoje komentare u vezi sa slučajem KO26/15.
9. Dana 14. aprila 2015. godine, sudija izvestilac je podneo izveštaj Veću za razmatranje. Veće za razmatranje je podržalo izveštaj i jednoglasno preporučilo Sudu, u punom sastavu, da proglasi zahtev prihvatljivim za razmatranje i da potvrđuje da predloženi amandman ne umanjuje prava i slobode garantovane Poglavljem II Ustava, kao i Poglavljem III Ustava, u svom slovu i duhu, što je uspostavljeno u sudskoj praksi Suda.
10. Istog dana, Sud je razmatrao i glasao o slučaju.
11. Sudija Kadri Kryeziu nije učestvovao u postupku pred Sudom i prilikom donošenja odluke o ovom slučaju KO26/15, na osnovu odluke KK124/14 Ustavnog suda od 19. avgusta 2014. godine.

Pregled činjenica

12. Dana 7. marta 2015. godine, Vlada je odlučila da predloži Skupštini Republike Kosovo amandman na Ustav.

13. Istog dana Vlada je, u skladu sa članom 144. [Amandmani], stav 1 Ustava predložila predsedniku Skupštine jedan ustavni amandman.
14. Dana 9. marta 2015. godine, predsednik Skupštine je uputio Sudu amandman na Ustav, tražeći od Suda preliminarnu ocenu da li predloženi amandman umanjuje bilo koje pravo i slobode garantovane Poglavljem II Ustava.

Prihvatljivost zahteva

15. Kako bi rešio zahtev podnosioca, Sud treba da ispita da li je podnosilac ispunio uslove prihvatljivosti, koji su utvrđeni Ustavom i dodatno precizirani Zakonom.
16. Kao prvo, Sud treba da utvrdi da li je zahtev podnet od strane ovlašćenog lica i kao drugo, da li ima ovlašćenja da oceni ustavni amandman, koji je predložila Vlada u skladu sa članom 113.9 Ustava.
17. Sud podseća da, shodno članu 113.9 Ustava: "*Predsednik Skupštine Kosovo mora da podnese predloženi Ustavni amandman [...]*",
18. Sud primećuje da je predsednik Skupštine, g. Kadri Veseli, uputio predloženi amandman. Prema tome, Sud zaključuje da je zahtev podnela ovlašćena stranka, shodno članu 113.9 Ustava.
19. Stoga, shodno članu 113.9, Sud mora da osigura "*[...] da predloženi amandman ne umanjuje prava i slobode garantovane poglavljem II ovog Ustava*".
20. Shodno tome, Sud ima nadležnost da oceni da li predloženi amandman umanjuje prava i slobode garantovane Poglavljem II Ustava.
21. Pošto je zahtev uputila ovlašćena stranka i Sud je nadležan da presudi u ovom slučaju, zahtev je prihvatljiv.

Delokrug ocene

22. Delokrug ocene predloženog amandmana se zasniva na Poglavlju II [Prava i osnovne slobode], Poglavlju III [Prava zajednica i njihovih pripadnika] i slovu i duhu Ustava (vidi slučajeve: br. KO29/12 i KO48/12, podnosilac zahteva: *predsednik Skupštine Republike Kosovo*, presuda od 20. jula 2012. godine; vidi takođe slučaj: br. KO61/12, podnosilac zahteva: *predsednik Skupštine Republike Kosovo*, presuda od 31. oktobra 2012. godine).

Predloženi amandman br. 24: da se doda novi član 162. Ustava nakon člana 161. Ustava

23. Predloženi amandman se odnosi na dodavanje novog člana 162. Ustava i glasi:

“
...
Član 162. [Specijalne komore i Kancelarija Specijalnog tužioca]

Bez obzira na odredbe ovog Ustava:

1. *Za ispunjenje međunarodnih obaveza u vezi sa Izveštajem Parlamentarne skupštine Saveta Evrope, Dokumentat 12462, od 7 januara 2011, Republika Kosovo može osnivati Specijalne [N.B. izraz "Specialist" sa verzije na engleskom jeziku glasi "Specializuar" na albanskoj verziji teksta i "Specijalne" na srpskoj verziji] Komore i Kancelariju Specijalnog Tužioca u okviru pravosudnog sistema Republike Kosova. Organizacija, funkcionisanje i jurisdikcija specijalnih komora i Kancelarije Specijalnog tužioca uređuju se ovim članom i sa posebnim zakonom.*
2. *Specijalne komore i Kancelarija Specijalnog tužioca će garantovati prava koja su sadržana u Poglavlju II Ustava, a posebno će delovati u skladu sa međunarodnim standardima ljudskih prava koja su garantovana članom 22 i u zavisnosti sa članom 55.*
3. *Jedna Specijalna komora Ustavnog suda, sastavljena od tri međunarodnih sudija koji su dodatno imenovani pored sudija iz člana 114 (1), će odlučiti isključivo na osnovu ustavnih referencija prema članu 113 Ustava u vezi sa Specijalnim komorama i Kancelarijom Specijalnog tužioca, u skladu sa posebnim zakonom.*
4. *Specijalne komore i Kancelarija Specijalnog tužioca će imati punu pravnu i zakonsku sposobnost i imaće sve neophodne nadležnosti i mandat za delovanje, pravnu saradnju, pomoć, zaštitu svedoka, bezbednost, pritvor i izdržavanje kazne van teritorije Kosova za svakog ko je kažnjen, kao i u pogledu upravljanja nekim pitanjem koje je preostalo nakon završetka mandata. Aranžmani koje proizilaze iz vršenja ovih nadležnosti ne podležu članu 18.*
5. *Pre ulaska u bilo koji međunarodni sporazum sa trećom zemljom u pogledu pravosudne saradnje, koji bi inače zahtevao ratifikaciju na osnovu člana 18, Specijalne komore će zahtevati prethodnu saglasnost Vlade.*
6. *Specijalne komore mogu odrediti svoja pravila o postupku i dokazima, u skladu sa međunarodnim standardima za ljudska prava sadržanih u članu 22 i vođenih Zakonikom o krivičnom postupku. Specijalna komora Ustavnog suda će preispitati ova pravila da bi se osigurala saglasnost sa Poglavljem II Ustava.*
7. *Specijalne komore i Kancelarija Specijalnog tužioca mogu da imaju sedište na Kosovu i u inostranstvu. Specijalne Komore i Kancelarija Specijalnog tužioca mogu da obavljaju svoje funkcije u oba sedišta ili drugde, po potrebi.*
8. *U skladu sa međunarodnom pravom i u skladu sa međunarodnim sporazumima, svako lice optuženo za zločine od strane Specijalnih komora može biti pritvoreno i prebačeno u Specijalnim komorama koja se nalaze van teritorije Kosova. Ako budu proglašeni krivim, i dobiju zatvorsku kaznu, takva lica mogu se premestiti na izdržavanje*

kazne u trećoj zemlji van teritorije Kosova, u skladu sa sporazumima postignutim u skladu sa stavom 4.

9. *Službeni jezici Specijalnih komora, Kancelarije specijalnog tužioca biće albanski, srpski i engleski jezik. Specijalne komore, i Kancelarija specijalnog Tužioca mogu odlučiti o upotrebi jezika za vršenje njihovog mandata.*
10. *Imenovanje i nadzor sudija i tužilaca, kao i nadzor i administracija Specijalnim komorama i Kancelarijom specijalnog tužioca vrši se u skladu sa posebnim zakonom.*
11. *Biće imenovan posebni Ombudsman za Specijalne komora, sa isključivom odgovornošću za Specijalne komore i Kancelariju Specijalnog užioca. Njegove/njene funkcije i obaveze, za izveštavanje utvrđuju se [posbenim zakonom]. Članovi 133 (2), 134, 135 (1) i (2) neće se primenjivati nad ombudsmanom za Specijalne komore. Ombudsman Kosova može takođe uputiti predmet u skladu sa članom 135 (4).*
12. *Posebne administrativne procedure, modaliteti, organizacija i funkcionisanje Specijalnih komora i Kancelarije Specijalnog tužilaštva, nadzor, budžet, revizija i druge funkcije, biće regulisane međunarodnim sporazumom sa posebnim zakonom, i kroz aranžmane napravljene. prema stavu 4.*
13. *Mandat Specijalnih komora i Kancelarije Specijalnog tužioca će trajati u, periodu od pet godina, osim ako obaveštenje o prestanku mandata u skladu sa Zakonom br 04 / L-274 se sprovodi ranije.*
14. *U odsustvu obaveštenja o prestanku mandata u skladu sa stavom 12, mandat Specijalnih komora, i Kancelarije Specijalnog tužioca će se nastaviti do obaveštenja o završetku mandata, koje će biti učinjeno u skladu sa Zakonom br. 04/L-274 i u konsultaciji sa Vladom.*

II.

Ustavne promene stupaju na snagu neposredno nakon njihovog usvajanja u Skupštini Republike Kosova...”.

Komentari parlamentarne grupe Vetëvendosje

24. Dana 18. marta 2015. godine, parlamentarna grupa Vetëvendosje je dostavila Sudu svoje komentare u vezi sa amandmanom na Ustav. U svom komentaru izjavljuju da je amandman u suprotnosti sa karakterom i pravnim statusom Republike Kosovo i da nije u saglasnosti sa članom 1. [Ograničenja države], stavovi 1. i 2., članom 3. [Jednakost pred zakonom], članom 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata] Ustava u vezi sa članom 7. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, članom 24. [Jednakost pred zakonom], članom 35. [Sloboda kretanja], članom 45. [Pravo na izbor i učešće], članom 65. [Nadležnosti Skupštine], tačka 4. Ustava u vezi sa članom 18.

[Ratifikacija međunarodnih sporazuma], članom 102. [Opšta načela sudskog sistema], članom 103. [Organizacija i jurisdikcija sudova], članom 104. [Imenovanje i razrešenje sudija], članom 114. [Sastav i mandat Ustavnog suda], članom 132. [Uloga i nadležnosti Ombudsmana], članom 134. [Kvalifikacija, izbor i razrešenje Ombudsmana], i članom 135. [Izveštaj Ombudsmana] Ustava.

25. Oni navode da nacrt amandmana ima za cilj osnivanje paralelnog pravosudnog organa, dok se nigde u nacrtu amandmana ne preciziraju [...] *elementi zavisnosti ovih paralelnih organa [...] u odnosu na ustavne organe. Dakle, imenovanja, izbor i odgovornost nosilaca nisu sankcionisani u nacrtu amandmana.*
26. Prema parlamentarnoj grupi Vetëvendosje, nacrt amandmana stvara “[...] *ustavni osnov da se u sudskom pravnom sistemu Republike Kosovo stvore pravne norme sui generis prirode, koje će priznati pravo jednog potpuno posebnog organa, koji neće biti predmet uređenja generalis Kosova.*”
27. Oni smatraju da je “*Specijalna komora, kako je nazvana od strane pokretača, u potpunoj suprotnosti sa odredbama člana 114. Ustava u smislu njenog sastava. Drugi element u vezi sa sukobima koje stvaraju ove norme u ovom nacrtu amandmana je i predmetna nadležnost ove „specijalne“ komore u odnosu na član 112. i 113. Ustava.*”
28. Pored toga, prema parlamentarnoj grupi Vetëvendosje: “*prema stavu 4, Specijalne komore i Kancelarija specijalnog tužioca, imaće punu pravnu sposobnost da u opštem smislu stupe u međunarodne odnose i na taj način [...] Skupština Kosova je izbačena iz ratifikacije ili davanja unutrašnjeg instrumenta (saglasnost) za sklapanje ovih sporazuma sa međunarodnim karakterom.*”
29. Parlamentarna grupa Vetëvendosje, u vezi sa predloženim amandmanom člana 162. stav 5. Ustava smatra da “[...] *nacrt amandmana, odredbe stava 5 krše nadležnosti Skupštine Kosovo, kao što su predviđene članom 65. stav 4 Ustava u vezi sa nadležnošću za ratifikaciju međunarodnih ugovora. Dakle, saglasnost za sklapanje međunarodnih ugovora, koje će sklopiti Specijalne komore i Kancelarija specijalnog tužioca, dobiće se samo od Vlade, a ne od Skupštine Kosova, kao što je predviđeno članom 18. Ustava.*”
30. Oni navode da: “*prema stavu 6 nacrt amandmana [...] davanjem ustavnog ovlašćenja da ove Komore i Kancelarija tužioca imaju pravo da donose nova proceduralna pravila, čine optužene u postupcima sprovedenim pred njima diskriminiranim u smislu njihove zaštite od zakona i korišćenja pravnih sredstava putem pravila koja su predviđena zakonima na snazi države čiji su građani.*”
31. Što se tiče predloženog amandmana člana 162. stavovi 7. i 8. Ustava “[...] *odnosi se na izručivanje građana Republike Kosovo; prema članu 35. stav 4, izručivanje građana Kosova u okviru osnovnog ljudskog prava u vezi sa slobodom kretanja, zabranjuje njihovo izručenje, osim kada je to regulisano zakonom i međunarodnim sporazumima.*”

32. Parlamentarna grupa Vetëvendosje smatra da: “stav 10 nacrtu amandmana u celosti isključuje primenu odredaba člana 104. Ustava Kosova. Stavljanje na raspolaganje da stvar imenovanja sudija ostane dostupna pravnom uređenju, koji će ponovo pod prekluzivnom klauzalom regulisati imenovanje sudija van standarda određenih članom 104. Ustava i odredbama Zakona o sudskom savetu Kosova [...]”
33. Oni dalje navode da “prema stavu 11 nacrtu amandmana je predviđeno osnivanje posebnog Ombudsmana specijalnih komora, koga neće birati i neće izveštavati Skupštini Kosova prema odredbama člana 132. stav 2 i članovima 134. i 135. stav 1 i 2 Ustava Kosova.”
34. Kao zaključak, parlamentarna grupa Vetëvendosje smatra da se: “ne predviđa ni u teoriji, a ni u praksi izrade ustavne norme da se ustavne odredbe pozivaju na pravni akt, koji je podređen ustavnom aktu. To stvara pravnu i ustavnu nesigurnost i takva norma krši pravni poredak, uopšte, jer sve dok ustavne odredbe prelaze preko posebnog ustavnog postupka i usvajanja prema dvostrukoj većini kvalifikovane u skladu sa članom 144. stav 2 Ustava [...]”.

Ocena predloženog amandmana

35. Predloženi amandman će biti razmotren od strane Suda, u skladu sa gorenavedenim delokrugom ocene. Prvobitno, Sud će da ispita strukturalne elemente osnovane ovim amandmanom, u smislu njihovog odnosa sa postojećim strukturama pravosudnog sistema Republike Kosova.
36. Sud primećuje da predloženi amandman na Ustav sadrži četiri strukturalna elementa, koji se odnose na pravosudni sistem Republike Kosova.
 - a. Prvi je za osnivanje Specijalnih komora u okviru pravosudnog sistema Republike Kosova;
 - b. Drugi je za osnivanje Kancelarije specijalnog tužioca u okviru pravosudnog sistema Kosova;
 - c. Treći je za osnivanje Specijalne komore u okviru Ustavnog suda, sastavljene od troje međunarodnih sudija, koji će odlučivati isključivo na osnovu ustavnih zahteva prema članu 113. Ustava u vezi sa Specijalnim komorama i Kancelarijom specijalnog tužioca.
 - d. Četvrti je za imenovanje Ombudsmana Specijalne komore, sa isključivom odgovornošću za Specijalne komore i Kancelariju specijalnog tužioca.
37. Sud podseća da uvođenje gorenavedenog ustavnog amandmana potiče iz Međunarodnog sporazuma između Republike Kosovo i Evropske unije od 14. aprila 2014. godine.
38. Dana, 23. aprila 2014. godine dvotrećinskom većinom, Skupština je usvojila Zakon br. 04/L-274 o ratifikaciji međunarodnih sporazuma između Republike Kosovo i Evropske unije o Misiji vladavine prava Evropske unije na Kosovu (u

daljem tekstu: Zakon br. 04/L-274). Ovaj zakon je stupio na snagu 30. maja 2014. godine.

39. Sud primećuje da amandman navodi da osnivanje Specijalnih komora i Kancelarije specijalnog tužioca u okviru pravosudnog sistema Republike Kosova, je uslov za Republiku Kosovo za ispunjenje međunarodne obaveze u vezi sa izveštajem Parlamentarne skupštine Saveta Evrope (Dok. 12467) od 7. januara 2011. godine.
40. Kako bi ispitao međusobni odnos ovih strukturalnih elemenata amandmana sa pravosudnim sistemom, Sud se poziva na član 4. stav 5. [Oblik vladanja i podela vlasti] Ustava, koji predviđa da: *“Sudska vlast je jedinstvena i nezavisna i sprovode je nezavisni sudovi”*.
41. Priroda vršenja sudske vlasti je dalje elaborisana u Poglavlju VII Ustava, koje određuje strukturu pravosudnog sistema Republike Kosovo, član 102. [Opšta načela sudskog sistema] Ustava koji glasi:
 - “1. *Sudsku vlast u Republici Kosovo sprovode sudovi.*
 2. *Sudska vlast je jedinstvena, nezavisna, pravična, apolitična ii nepristrasna, i obezbeđuje jednak pristup sudovima.*
 3. *Sudovi sude na osnovu Ustava i zakona.*
 4. *Sudije trebaju biti nezavisne i nepristrasne pri obavljanju svojih dužnosti.*
 5. *Garantuje se pravo na sudsku odluku, osim ako je zakonom drugačije određeno. Pravo korišćenja vanrednih pravnih mera, je regulisano zakonom. Zakonom se može odobriti pravo na neposredno podnošenje predmeta Vrhovnom sudu, i u takvim slučajevima nema pravo na žalbu.”*
42. Štaviše, član 103. stav 7. [Organizacija i jurisdikcija sudova] Ustava predviđa ustavno pravo Republike Kosovo da osniva specijalne sudove i glasi: *“Specijalni sudovi se mogu osnivati zakonom, onda kada je to neophodno, ali se nikako ne mogu osnivati vanredni sudovi.”*
43. Sud smatra da je Specijalni sud, kao što je i predviđeno ovom odredbom, podrazumeva sud sa specijalno definisanim delokrugom nadležnosti, koji ostaje u okviru postojećeg sudskog sistema Republike Kosova i funkcioniše u saglasnosti sa njegovim načelima. Za razliku od Specijalnog suda, „vanredan sud“ bio bi uspostavljen van postojeće strukture sudskog sistema i funkcionisao bi nezavisno od postojećeg sistema.
44. Kao takvo, Sud nalazi da, kako bi Specijalni sud bio u saglasnosti sa ustavnim odredbama po kojima se osnivaju takvi sudovi, struktura, delokrug nadležnosti i način funkcionisanja takvog suda treba da budu u saglasnosti sa pravima predviđenim Poglavljem II Ustava, kao i Poglavljem III Ustava i duhom i

slovom uspostavljene sudske prakse Suda, u vezi sa opštim okvirom sudskog sistema Kosova.

45. Pored toga, Sud primećuje da postoje dva formalna uslova za osnivanje Specijalnog suda, predviđena članom 103. stav 7. Ustava. Kao prvo, treba da se osnuje na osnovu zakona, a kao drugo neophodna je potreba za njegovim osnivanjem.
46. Što se tiče prvog uslova, Sud primećuje da predloženi amandman, pod članom 162. stav 1. predviđa da:
 - a. Specijalne komore se osnivaju u okviru postojećih sudova u pravosudnom sistemu Kosova, slično Posebnoj komori Vrhovnog suda Kosova o pitanjima koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju. Ova Posebna komora je osnovana Zakonom br.04/L-033 o Posebnoj komori Vrhovnog suda Kosova o pitanjima koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju, od 31. avgusta 2011. godine, koja je, prema članu 21.2 Zakona br. 03/L-199 o sudovima, deo Vrhovnog suda.
 - b. osnivanje Specijalnih komora biće uspostavljeno usvajanjem specijalnog zakona od strane Skupštine, koji će regulisati “[...] organizovanje, funkcionisanje i nadležnost [...].”
47. S tim u vezi, Sud se poziva na sudske praksu Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP) *Fruni protiv Slovačke* (vidi slučaj: *Fruni protiv Slovačke*, podnesak br. 8014/07, presuda od 21. juna 2011. godine).
48. U ovom slučaju, ESLJP je utvrdio da “[...] član 6 § 1 ne treba čitati kao zabranu osnivanja specijalnih krivičnih sudova, ukoliko oni imaju zakonski osnov (vidi: *Erdem protiv Nemačke* (dec.), br. 38321/97, 9. decembar 1999. godine). ESLJP ponavlja je da “[...] značenje pojma “osnivani zakonom” u članu 6. Konvencije je kako bi se osiguralo “da organizovanje pravosuđa u demokratskom društvu ne zavisi od diskrecije egzekutiva, nego je regulisano zakonom koji potiče iz Skupštine”.
49. Sledstveno tome, obzirom da predloženi amandman ima za cilj osnivanje Specijalnih komora zakonom, to je u skladu sa uslovima iz člana 103. stav 7 Ustava.
50. Što se tiče drugog uslova iz člana 103. stav 7 da Specijalni sud mora biti „potreban“, Sud primećuje da predloženi amandman glasi da osnivanje Specijalnih komora i Kancelarije specijalnog tužioca u okviru sudskog sistema Republike Kosova je uslov za Republiku Kosovo da se pridržava svojih međunarodnih obaveza.
51. Ove međunarodne obaveze proističu iz izveštaja Parlamentarne skupštine Saveta Evrope (Dok. 12462) od 7. januara 2011. godine, koji nabroja niz veoma specifičnih krivičnih tvrdnji i preporučuje njihovu istragu i gonjenje. Ove obaveze su bile inkorporisane u pravni okvir Republike Kosova, usvajanjem Zakona br. 04/L-274.

52. U tom aspektu, Sud se poziva na gorenavedenu sudsku praksu ESLJP, slučaj Fruni protiv Slovačke, gde je ESLJP priznao da “ [...] borba protiv korupcije i organizovanog kriminala može zahtevati mere, procedure i institucije specijalnog karaktera.”
53. Stoga, Sud nalazi da delokrug nadležnosti Specijalnih komora, kao što je predviđeno amandmanom, je takođe u saglasnosti sa uslovom „potrebe“ iz člana 103. stav 7 Ustava.
54. Pored toga, na osnovu jurisprudencije ESLJP, kao što je gore citirano, Specijalne komore suda koje treba osnovati ovim amandmanom, treba da budu u saglasnosti sa uslovom da se osnivaju po zakonu i da spadaju pod specijalni delokrug nadležnosti. Stoga, amandman se pridržava uslovima nezavisnog i nepristrasnog tribunala, što je i propisano članom 31. Ustava i članom 6. stav 1. EKLJP.
55. Štaviše, amandman predviđa da će specifične administrativne procedure, modaliteti, organizacija i funkcionisanje Specijalnih komora, nadzor, budžet, revizija i druge funkcije, *inter alia*, biti regulisane posebnim zakonom. Specijalne komore mogu odrediti svoja pravila o postupku i dokazima, u skladu sa međunarodnim standardima za ljudska prava sadržanim u članu 22. Ustava, koje će preispitati Specijalna komora Ustavnog suda da bi se osigurala saglasnost sa Poglavljem II Ustava. Ova pravila će se voditi odredbama Zakonika o krivičnom postupku.
56. Sud takođe primećuje da u stavovima 13. i 14. Amandmana br. 24. je predviđeno da je mandat Specijalnih komora predviđen na period od pet godina, osim ako se, u saglasnosti sa Zakonom 04/L-274 i u konsultaciji sa Vladom ne obavesti o završetku mandata.
57. Pored toga, Sud primećuje da će, u skladu sa predloženim članom 162. stav 2. Ustav biti poštovan od strane Specijalnih komora, a posebno zaštite sadržane u Poglavlju II, i da će delovati u skladu sa međunarodnim standardima ljudskih prava, garantovanim članom 22. i članom 55. To su proceduralne garancije za one koji će biti predmet nadležnosti Specijalnih komora.
58. Stoga, Sud nalazi da metode funkcionisanja Specijalnih komora su u okviru pravosudnog sistema Kosova.
59. Sud zaključuje da će predložene Specijalne komore biti osnovane u okviru *jedinstvene i nezavisne sudske vlasti koja se izvršava od sudova* na osnovu Ustava. Struktura, delokrug nadležnosti i funkcionisanje Specijalnih komora biće detaljno regulisani zakonima, u skladu sa Ustavom. Stoga, Specijalne komore ne umanjuju ustavna prava garantovana Poglavljem II Ustava kao i Poglavljem III Ustava i slovom i duhom uspostavljenim u sudskoj praksi Suda.
60. Što se tiče predloga osnivanja Kancelarije specijalnog tužioca, Sud primećuje da osnivanje sledi isti princip kao i za Specijalne komore. Delokrug nadležnosti Kancelarije specijalnog tužioca biće za iste specifične zločine kao i Specijalne komore. Štaviše, kao i sa Specijalnim komorama, pod stavom 2. amandmana,

Kancelarija specijalnog tužioca mora primeniti i ispoštovati standarde i načela sadržana u Poglavlju II Ustava i delovati u saglasnosti sa međunarodnim standardima ljudskih prava garantovanim članovima 22. i 55. Ustava.

61. Sud takođe primećuje da u stavovima 13. i 14. amandmana br. 24. je predviđeno da je mandat Kancelarije specijalnog tužioca predviđen na period od pet godina, osim ako se u saglasnosti sa Zakonom 04/L-274 i u konsultaciji sa Vladom ne obavesti o završetku mandata.
62. Kao takva, Kancelarija specijalnog tužioca biće osnovana u okviru postojećeg tužilačkog sistema Republike Kosovo. Kancelarija specijalnog tužioca biće osnovana zakonom, koji će regulisati njenu “[...] organizaciju, funkcionisanje i nadležnosti [...].”
63. Prema tome, Sud nalazi da je predloženi amandman u saglasnosti sa ustavnim garancijama za zaštitu ljudskih prava, i da će se odrediti zakoni i pravila u okviru pravosudnog sistema da se dodatno štite osnovna prava lica koja će biti pod nadležnostima Kancelarije specijalnog tužioca.
64. Sud zaključuje da amandman za osnivanje Kancelarije specijalnog tužioca ne umanjuje ustavna prava garantovana Poglavljem II Ustava kao i Poglavljem III Ustava i slovom i duhom uspostavljenim sudskom praksom Suda.
65. Što se tiče amandmana za osnivanje Posebne komore Ustavnog suda, Sud ponavlja svoje gorenavedene nalaze i primećuje da će se Specijalna komora osnovati u okviru postojećeg Ustavnog suda. Ova Specijalna komora delovaće putem ocene ustavnosti predloženih pravila o postupku i dokazima, i putem mehanizma pojedinačnih ustavnih žalbi, nadzorne nadležnosti nad Specijalnim komorama u okviru redovnih sudova i Kancelarijom specijalnog tužioca.
66. Prema tome, Sud zaključuje da predloženi amandman za osnivanje Specijalne komore u okviru Ustavnog suda ne umanjuje ustavna prava garantovana Poglavljem II Ustava kao i Poglavljem III Ustava i slovom i duhom uspostavljenim sudskom praksom Suda.
67. Što se tiče predloženog amandmana za osnivanje posebnog Ombudsmana Specijalne komore sa isključivom odgovornošću za Specijalne komore i Kancelariju specijalnog tužioca, Sud ponavlja svoje gorenavedene nalaze i zaključuje da predloženi amandman ne umanjuje ustavna prava garantovana Poglavljem II Ustava kao i kao i Poglavljem III Ustava i slovom i duhom uspostavljenim sudskom praksom Suda.
68. Kao zaključak, Sud nalazi da četiri nova strukturalna elementa uvedena u Ustav ovim amandmanom će (a) se osnovati zakonom, (b) biti u skladu sa postojećim strukturama pravosudnog sistema Republike Kosova, (c) imati specifičan delokrug nadležnosti, (d) funkcionisati u okviru krivičnog prava i (e) biti potrebna za Republike Kosovo da ispuni svoje međunarodne obaveze. Prema tome, Sud zaključuje da osnivanje ova četiri strukturalna elementa pravosudnog sistema Republike Kosovo je u okviru postojećeg pravosudnog sistema Republike Kosovo i odgovara karakteristikama ustavnog sistema nezavisne sudske vlasti.

69. U vezi sa komentarima koje je dostavila parlamentarna grupa Vetëvendosje, Sud primećuje da su ovi komentari isključivo upućeni na činjenicu da se amandmanom osnivaju novi strukturalni elementi, koji nisu bili ranije predviđeni Ustavom. Međutim, Sud je našao da osnivanjem ovih novih strukturalnih elemenata, samo po sebi, ne stvara se bilo kakva suprotnost sa odredbama Ustava, jer njihova struktura, delokrug i funkcionisanje su u saglasnosti sa Poglavljem II i Poglavljem III Ustava, kao i sa slovom i duhom Ustava uspostavljenim sudskom praksom Suda.

70. Sud će razmatrati amandman stav po stav predloženog člana 162.

Amandman na Ustav, član 162, stav 1.

71. Što se tiče predloženog amandmana, člana 162. stav 1. Ustava, Sud primećuje da stvaranje četiri strukturalna elemenata u okviru sudskog sistema proizilazi iz suvereniteta Republike Kosovo, gde je Skupština, dvotrećinskom većinom usvojila Zakon br. 04/L-274. Ovo je u skladu sa članom 103. stav 7. i član 31. Ustava, jer su ovi novi strukturalni elementi sudskog sistema Kosova osnovani zakonom i u svrhu borbe protiv specifičnog kriminala koja, u skladu sa sudskom praksom ESLJP, zahteva mere, procedure i institucije specijalnog karaktera.

72. Stoga, Sud potvrđuje da stav 1. predloženog amandmana ne umanjuje ustavna prava garantovana Poglavljem II Ustava kao i Poglavljem III Ustava i slovom i duhom uspostavljene sudske prakse Suda.

Amandman na Ustav, član 162, stav 2.

73. Što se tiče predloženog amandmana, člana 162. stav 2. Ustava, Sud primećuje da on obuhvata proceduralne garancije za lica koja će biti predmet nadležnosti Specijalnih komora i Kancelarije specijalnog tužioca.

74. Stav 2. obavezuje Specijalne komore i Kancelariju specijalnog tužioca da poštuju zaštite koje sadrži Poglavlje II Ustava. S tim u vezi, primećeno je da putem člana 53. Ustava mora se primeniti jurisprudencija ESLJP.

75. Pored ovih proceduralnih garancija, koje su sadržane u Poglavlju II Ustava primećeno je da Specijalne komore i Kancelarija specijalnog tužioca moraju delovati u saglasnosti sa međunarodnim standardima ljudskih prava, što je garantovano čl. 22. i 55. Ustava, što znači da bilo kakvo ograničenje ljudskih prava i osnovnih sloboda mora da se sprovodi u saglasnosti sa članom 55. Međutim, kao što je i predviđeno članom 56. Ustava, odstupanje od nekih od osnovnih prava i sloboda sadržanih u Poglavlju II Ustava nije dozvoljeno pod bilo kojim okolnostima.

76. Stoga, Sud potvrđuje da stav 2. predloženog amandmana ne umanjuje ustavna prava garantovana Poglavljem II Ustava kao i Poglavljem III Ustava i slovom i duhom uspostavljene sudske prakse Suda.

Amandman na Ustav, član 162, stav 3.

77. Što se tiče predloženog amandmana, člana 162. stav 3. Ustava, Sud primećuje da stvaranje Specijalne komore u okviru Ustavnog suda je dodatni garant Ustava. Specijalne komore i Kancelarija specijalnog tužioca biće pod njenom nadležnošću putem mogućih ustavnih žalbi, u saglasnosti sa članom 113. Ustava.
78. Ova Specijalna komora u okviru Ustavnog suda slediće iste standarde i načela obuhvaćena Ustavom kao i postojeći Ustavni sud. Međutim, delokrug zahteva koji se mogu podneti ovoj Komori biće isključivo u vezi sa Specijalnim komorama i Kancelarijom Specijalnog tužioca.
79. Stoga, Sud potvrđuje da stav 3. predloženog amandmana ne umanjuje ustavna prava garantovana Poglavljem II Ustava kao i Poglavljem III Ustava i slovom i duhom uspostavljene sudske prakse Suda.

Amandman na Ustav, član 162, stav 4.

80. Što se tiče predloženog amandmana, člana 162. stav 4. Ustava, Sud primećuje da on osigurava da Specijalne komore i Kancelarija specijalnog tužioca će se pobrinuti o svim elementima prava na pravično i nepristrasno suđenje i druge proceduralne garancije za lica koja će biti predmet nadležnosti Specijalnih komora i Kancelarije specijalnog tužioca. To će se sprovoditi putem neophodnih ovlašćenja i mandata za delovanje, pravnu saradnju, pomoć, zaštitu svedoka, bezbednost, pritvor i izdržavanje kazne van teritorije Kosova za svakog ko je kažnjen, kao i u pogledu upravljanja nekim pitanjem koje je preostalo nakon završetka mandata.
81. Stoga, Sud potvrđuje da stav 4. predloženog amandmana ne umanjuje ustavna prava garantovana Poglavljem II Ustava kao i Poglavljem III Ustava i slovom i duhom uspostavljene sudske prakse Suda.

Amandman na Ustav, član 162, stav 5.

82. Što se tiče predloženog amandmana člana 162. stav 5. Ustava, Sud primećuje da, iako aranžmani koji proizilaze iz izvršenja ovih nadležnosti navedenih pod stav 4., ne podlegnu članu 18., ipak ovi aranžmani zahtevaju saglasnost Vlade. Stoga, pre ulaska u bilo koji međunarodni sporazum o sudskoj saradnji, postupak traženja saglasnosti Vlade biće u saglasnosti sa odredbama Ustavom.
83. Stoga, Sud potvrđuje da stav 5. predloženog amandmana ne umanjuje ustavna prava garantovana Poglavljem II Ustava kao i Poglavljem III Ustava i slovom i duhom uspostavljene sudske prakse Suda.

Amandman na Ustav, član 162, stav 6. Ustava

84. Što se tiče predloženog amandmana, člana 162. stav 6. Ustava, Sud primećuje da će ove dodatne ustavne garancije biti uključene u pravilima o postupku i dokazima Specijalnih komora. Pravila o postupku i dokazima će slediti međunarodne standarde o ljudskim pravima i postojećim zakonodavstvom Kosova, Zakonika o krivičnom postupku.

85. Štaviše, pravila o postupku i dokazima biće predmet razmatranja njihove saglasnosti sa Ustavom od strane Specijalne komore u okviru Ustavnog suda, kao dodatne garancije da su ispoštovana proceduralna prava iz Poglavlja II Ustava.
86. Stoga, Sud potvrđuje da stav 6. predloženog amandmana ne umanjuje ustavna prava garantovana Poglavljem II Ustava kao i Poglavljem III Ustava i slovom i duhom uspostavljene sudske prakse Suda.

Amandman na Ustav, član 162, stav 7.

87. Što se tiče predloženog amandmana, člana 162. stav 7. Ustava, Sud primećuje da je vezan sa osnivanjem strukturalnih elemenata u okviru sudskog sistema Republike Kosova i uspostavljenim proceduralnim garancijama.
88. Stoga, Sud potvrđuje da stav 7. predloženog amandmana ne umanjuje ustavna prava garantovana Poglavljem II Ustava kao i Poglavljem III Ustava i slovom i duhom uspostavljene sudske prakse Suda

Amandman na Ustav, član 162, stav 8.

89. Što se tiče predloženog amandmana, člana 162. stav 8. Ustava, Sud primećuje da bilo kakve radnje preduzete u vezi sa licem koje će biti predmet nadležnosti Specijalnih komora i Kancelarije specijalnog tužioca moraju biti u saglasnosti sa standardima uspostavljenim međunarodnim pravom.
90. Stoga, Sud potvrđuje da stav 8. predloženog amandmana ne umanjuje ustavna prava garantovana Poglavljem II Ustava kao i Poglavljem III Ustava i slovom i duhom uspostavljene sudske prakse Suda.

Amandman na Ustav, član 162, stav 9.

91. Što se tiče predloženog amandmana, člana 162. stav 9. Ustava, Sud primećuje da je korišćenje jezika jedna od garancija prava na pravično suđenje. Kao takvo, zvanično korišćenje albanskog i srpskog jezika, koji su zvanični jezici Republike Kosova, je predviđeno.
92. Stoga, Sud potvrđuje da stav 9. predloženog amandmana ne umanjuje ustavna prava garantovana Poglavljem II Ustava kao i Poglavljem III Ustava i slovom i duhom uspostavljene sudske prakse Suda.

Amandman na Ustav, član 162, stav 10.

93. Što se tiče predloženog amandmana, člana 162. stav 10. Ustava, Sud primećuje da će imenovanje i nadzor sudija i tužilaca biti određeno zakonom.
94. Kao takvi, svi zakoni podležu načelima obuhvaćenim Ustavom kada su usvojeni od strane Skupštine.

95. Stoga, Sud potvrđuje da stav 10. predloženog amandmana ne umanjuje ustavna prava garantovana Poglavljem II Ustava kao i Poglavljem III Ustava i slovom i duhom uspostavljene sudske prakse Suda.

Amandman na Ustav, član 162, stav 11.

96. Što se tiče predloženog amandmana, člana 162. stav 11. Ustava, Sud primećuje da to je dodatna garancija da će biti zaštićene vrednosti, načela i standardi Ustava. Predviđeno isključenje nekih ustavnih odredaba u vezi sa Ombudsmanom Republike Kosova su posledica isključive odgovornosti posebnog Ombudsmana da se bavi Specijalnim komorama i Kancelarijom Specijalnog tužioca. Posebne odgovornosti ovog Ombudsmana biće određene zakonom.
97. Stoga, Sud potvrđuje da stav 11. predloženog amandmana ne umanjuje ustavna prava garantovana Poglavljem II Ustava kao i Poglavljem III Ustava i slovom i duhom uspostavljene sudske prakse Suda.

Amandman na Ustav, član 162, stav 12.

98. Što se tiče predloženog amandmana, člana 162. stav 12. Ustava, Sud primećuje da je ovaj amandman tehničke prirode i biće uređen zakonom, koji će se usvojiti od strane Skupštine.
99. Sud ponavlja da zakon podleže načelima Ustava kada se usvaja od strane Skupštine.
100. Stoga, Sud potvrđuje da stav 12. predloženog amandmana ne umanjuje ustavna prava garantovana Poglavljem II Ustava kao i Poglavljem III Ustava i slovom i duhom uspostavljene sudske prakse Suda.

Amandman na Ustav, član 162, stav 13. i 14.

101. Što se tiče predloženog amandmana člana 162. st. 13. i 14. Ustava, Sud primećuje da je to u saglasnosti sa načelima pravne sigurnosti.
102. Stoga, Sud potvrđuje da stavovi 13. i 14. predloženog amandmana ne umanjuju ustavna prava garantovana Poglavljem II Ustava kao i Poglavljem III Ustava i slovom i duhom uspostavljene sudske prakse Suda.

Stupanje na snagu amandmana br. 24.

103. Što se tiče stupanja na snagu amandmana br. 24, Sud primećuje da tekst pod rimskim brojem II, koji reguliše to, je identičan sa članom 144. stav 4. Ustava koji glasi:

“Izmene Ustava stupaju na snagu nakon usvajanja istih od strane Skupštine Republike Kosovo.”

104. Stoga, Sud potvrđuje da ovaj tekst amandmana ne umanjuje ustavna prava garantovana Poglavljem II Ustava kao i Poglavljem III Ustava i slovom i duhom uspostavljene sudske prakse Suda.
105. Kao zaključak, iz gorenavedenih razloga, Sud potvrđuje da predloženi amandman br. 24 ne umanjuje ustavna prava garantovana Poglavljem II Ustava kao i Poglavljem III Ustava i slovom i duhom uspostavljene sudske prakse Suda. Stoga, predloženi amandman je u saglasnosti sa Ustavom.

IZ TIH RAZLOGA

Sud u skladu sa članovima 113.9 i 144.3 Ustava, članom 20. Zakona i pravilom 56 (1) Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo, na svojoj sednici od 14. aprila 2015. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI prihvatljivim zahtev podnet od strane predsednika Skupštine 9. marta 2015. godine, sa amandmanom br. 24 na Ustav Republike Kosovo;
- II. DA POTVRDI da amandman br. 24 ne umanjuje ljudska prava i slobode predviđene Poglavljem II Ustava kao i Poglavljem III Ustava, i slovom i duhom uspostavljene sudske prakse Suda;
- III. DA DOSTAVI ovu presudu stranama i da je objavi u Službenom listu, u saglasnosti sa članom 20.4 Zakona;
- IV. Ova presuda stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Snezhana Botusharova

Predsednik Ustavnog suda

Prof. dr Enver Hasani